Werkplaats
SOCIAAL DOMEIN
Zuid - Holland
Zuid

INSPIRATIEBUNDEL

Gezond & sociaal in de regio

Colofon

Tekst & redactie: David ter Avest (Hogeschool Inholland)
Vormgeving: Kübra Sakarya - Aydin (Hogeschool Rotterdam)

Omslagfoto: Unsplash
Fotografie: Femke Hartendorp, Fief, Frank de Roo, Pexels, Shutterstock, Stapjefitter en Unsplash

Te downloaden via www.werkplaatssociaaldomeinzhz.nl

© 2022

Alles uit deze uitgave mag, mits met bronvermelding, worden vermenigvuldigd en openbaar gemaakt.

Werkplaats SOCIAAL DOMEIN Zuid - Holland Zuid

inholland hogeschool

Kenniscentrum Talentontwikkeling

HOGESCHOOL ROTTERDAM

Inhoudsopgave

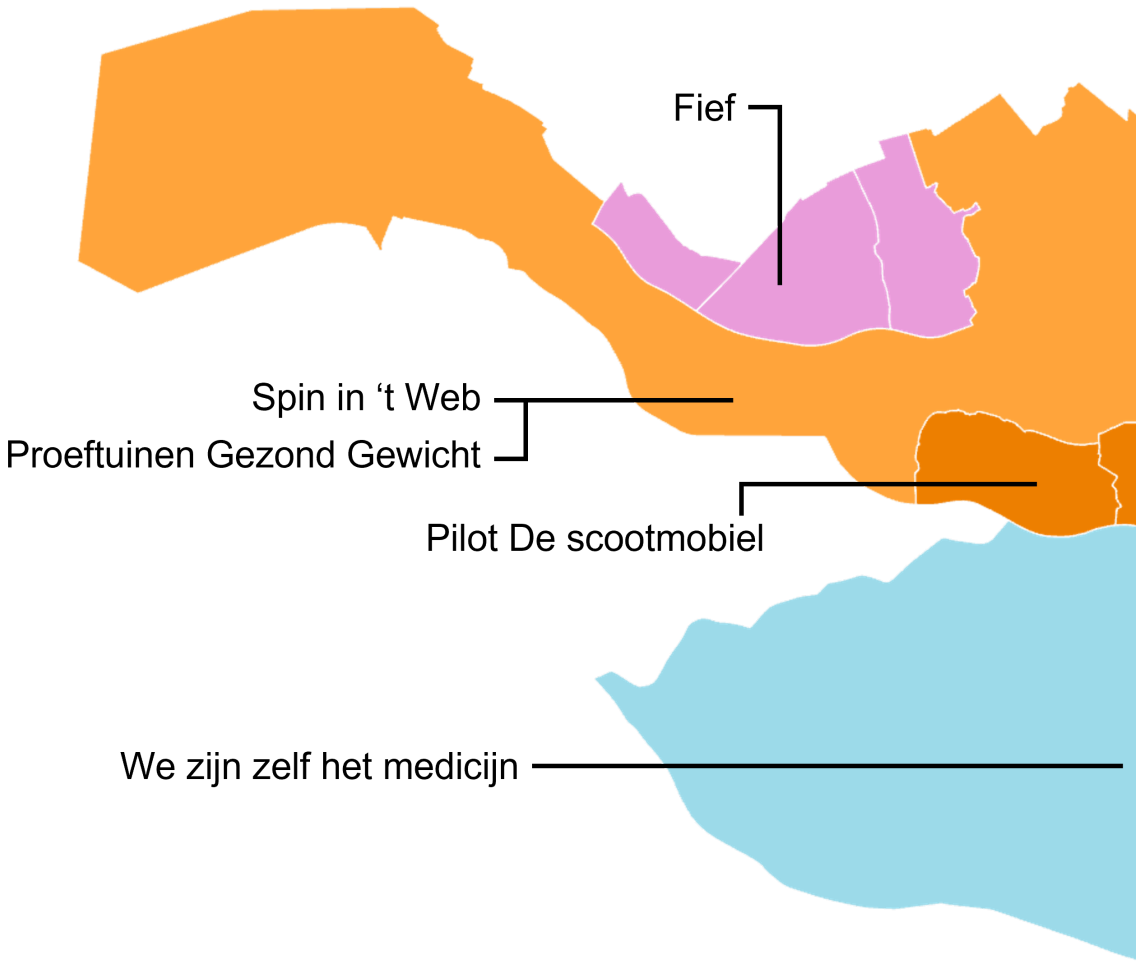
I Leren in de regio	**4**
Cultuur Dichtbij	6
De Rendementsmeter	8
Fief	10
Pilot De Scootmobiel	12
Proeftuinen Gezond Gewicht	14
Project Kwetsbare Capellenaren	16
Quasi-inbesteden	18
Spin in ’t Web	20
Stapjefitter	22
We zijn zelf het medicijn	24
II Lessen uit de regio	**27**
Dankwoord	**29**

I Leren in de regio

Werken aan gezondheid in de regio

De laatste jaren staan gezondheid, gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl volop in de aandacht. Het werken aan gezondheid vraagt een breed perspectief doordat veel factoren meespelen. Werken aan gezondheid gaat over beweging en voeding, maar juist ook over een gezonde en sociale leefomgeving. Het gaat over zingeving, geluk, levenslust en betekenisvolle relaties. Niet de afwezigheid van een ziekte, maar welzijn en kwaliteit van bestaan staan centraal. Het sociaal domein speelt hierin een belangrijke rol.

De rol en positie van het sociaal domein binnen het werken aan gezondheid is een van de centrale thema's van de Werkplaats Sociaal Domein Zuid-Holland Zuid. In de periode 2020-2022 heeft een werkteam van uiteenlopende partners aan dit thema gewerkt. In het werkteam is, vanuit beleid, praktijk en onderzoek, gekeken naar de verbinding tussen het gezondheidsdomein en het sociaal domein. Wat kan het sociaal domein bijdragen aan versterking van preventie in het gezondheidsdomein? Op welke wijze kan vanuit de Wmo worden gewerkt aan gezondheidsdoelen? Wat is de rol van welzijn bij het werken aan een gezonde leefomgeving? Hoe geven we vorm aan een collectieve aanpak? En wat is nodig om vernieuwende verbindingen tussen het sociaal domein en het (para)medisch domein tot stand te brengen? Deze en meer vragen hebben geleid tot een levendige uitwisseling van praktijken, projecten en initiatieven. Tijdens bijeenkomsten, Kenniscafés en op andere manieren en momenten zijn perspectieven gedeeld, is van en met elkaar geleerd en zijn nieuwe inzichten ontwikkeld. Met deze inspiratiebundel delen we leerrijke praktijken die we zijn tegengekomen in onze zoektocht.

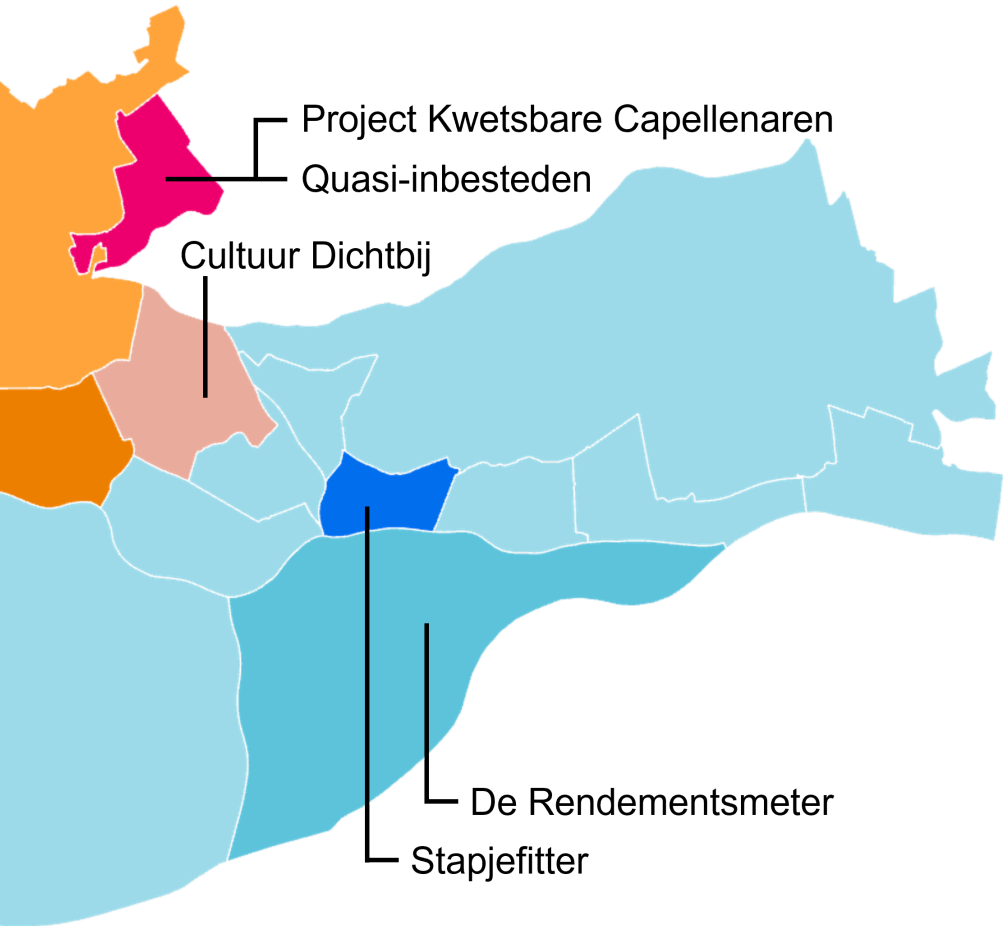
Tien leerrijke praktijken

In de regio waarin de Werkplaats actief is wordt op uiteenlopende wijze aan gezondheidsvraagstukken gewerkt. In deze inspiratiebundel staan tien leerrijke praktijken centraal. Praktijken die vanuit een sociaal perspectief werken aan nieuwe verbindingen en aan versterking van (preventief) werken aan gezondheid. Praktijken gericht op professionals of juist op bewoners, wijkgericht of gemeenteoverstijgend, bestuurlijk van aard of juist gericht op handelingsperspectieven. Deze inspiratiebundel laat de brede verscheidenheid zien waar vanuit wordt gewerkt aan gezondheid in de regio.

De tien praktijken zijn opgetekend aan de hand van gesprekken met betrokken professionals, zowel in interviews als tijdens bijeenkomsten en Kenniscafés van het werkteam. Bij elk van de praktijken is gezocht naar wat werkt in de praktijk en op welke wijze wordt bijgedragen aan de verbinding tussen gezond en sociaal.

Leeswijzer

Het hart van deze inspiratiebundel zijn de tien leerrijke praktijken. Bij elke praktijk zijn drie werkzame bestandsdelen geformuleerd. Na de tien praktijken volgt een overkoepelende analyse waarin de belangrijkste inzichten en bevindingen uiteen worden gezet. Ten slotte volgen enkele aanbevelingen voor beleid en praktijk.

Cultuur Dichtbij

Met Cultuur Dichtbij zetten Servicebureau Onderwijs&Cultuur en de gemeente Ridderkerk kunst en cultuur in om maatschappelijke doelstellingen te bereiken en om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid in de gemeente.

Wat werkt?

- Cultuur verbindt en actieve cultuurbeoefening stimuleert en vergroot je creativiteit, doet een beroep op je talenten én levert een belangrijke bijdrage aan een actief en vitaal brein
- Kunstprofessionals bieden ouderen een uniek perspectief en werken vanuit ieders mogelijkheden
- Het versterkt je veerkracht: iets nieuws leren en dat onder de knie krijgen boosten je zelfvertrouwen en eigenwaarde

Jacky van Dijk
Gemeente Ridderkerk

Jolinda van Dijk
Onderwijs&Cultuur

Moein Hasan Zadeh
BAR-organisatie

servicebureau ONDERWIJS & CULTUUR

RIDDERKERK

Cultuur dichtbij bij bewoners

Kunst en cultuur dragen bij aan het welzijn van mensen. In Ridderkerk geeft het programma Cultuur Dichtbij hier uitvoering aan. Servicebureau Onderwijs en Cultuur organiseert samen met zorg- en welzijnsorganisatie Facet professionele culturele activiteiten bij mensen thuis, in een wijkcentrum of op een dagbestedingslocatie. “Cultuur Dichtbij is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met activiteitencoördinatoren, dagbestedingscoaches en sociaal makelaars van de verzorgingstehuizen”, vertelt Jacky van Dijk, cultuurregisseur bij Gemeente Ridderkerk, “zij hebben een goed beeld van behoeftes van bewoners en denken en werken zelf vanuit een positieve visie op gezondheid.” “En”, gaat Jolinda van Dijk van Onderwijs&Cultuur verder, “zij kennen de doelgroep heel goed en voeren met de deelnemers gesprekken hun interesses”. Het project draait inmiddels op verschillende plekken in de gemeente Ridderkerk.

Samenwerking met kunstprofessionals

Een actieve deelname aan cultuur heeft een positieve invloed op gezondheid. Cultuurbeoefening draagt bij aan talentontwikkeling, zingeving, verbinding met anderen en versterkt het welbevinden van mensen. Cultuur Dichtbij onderscheidt zich onder andere door geduld, individuele aandacht en sensitiviteit voor de doelgroep, als ook door het didactisch leerelement en het beroep op iemands mogelijkheden, talenten en interesses. “Dit initiatief is uitdagender voor de doelgroep.”, stelt Jolinda. “We gaan uit van wat wél kan”, stelt Jacky. “En wat echt werkt is het samenwerken met lokale kunstprofessionals”, gaat Jolinda verder, “Hun inspirerende en bezielende aanpak nodigt uit tot reactie en gesprek. Deelnemers worden hierdoor veel meer geprikkeld.”

Welzijn, zorg én cultuur

Cultuur Dichtbij sluit aan bij elk van de pijlers van positieve gezondheid. We moeten naar een nieuwe definitie van gezondheid, niet alleen de ziekte centraal, maar de mogelijkheden, talenten van mensen aanspreken: wat kun jij wél? “Vanuit het beleid kunnen we een gezamenlijke integrale visie ontwikkelen op positieve gezondheid en op deze manier ons beleidssysteem kantelen en vernieuwen en van daaruit professionals en burgers stimuleren”, stelt Jacky. Jolinda knikt instemmend. “We moeten nog meer van elkaar op de hoogte zijn. Samen optrekken en met professionals uit de uitvoering beleidsdoelstellingen vertalen naar de praktijk.” Daarbij kan cultuur een verbindend element zijn. “Wij willen echt naar een samenwerking tussen welzijn, zorg én cultuur toe”, vertelt Jolinda. Uit deelnemerservaringen, evaluaties van eerdere activiteiten, praktijkervaring van henzelf en partners blijkt dat de doelgroep behoefte heeft aan Cultuur Dichtbij. Deelnemers komen terug, voelen zich op waarde geschat en professionals (h)erkennen de behoefte aan verbinding en de waarde van cultuuractiviteiten. Voor het project Cultuur dichtbij lijkt het Jacky interessant om huisartsen en zorgverzekeringsmaatschappijen te betrekken. “En de wijkteams, en het welzijn”, voegt Moein Hasan Zadeh toe, beleidsadviseur bij de BAR-organisatie.

Cultuur voor iedereen

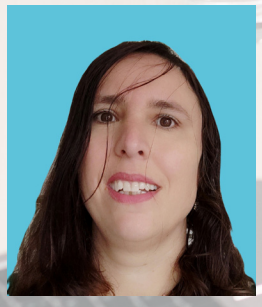
Met de opgedane ervaringen is het gelukt om cultuur toegevoegd te krijgen aan het beleidsprogramma rondom gezonde leefstijl. “Dit soort programma’s zijn vaak gericht op sport en gezonde voeding, waarbij de rol van cultuur onderbelicht blijft. Hier liggen kansen.”, vertelde Jacky. Met projecten als Beweeg Mee 60+ en Dans Mee 60+ wordt cultuur verbonden met bewegen. Zowel om bewoners fysieke te trainen, als ook mentaal en sociaal-emotioneel. “Een mooie combinatie om zo lang mogelijk gezond en vitaal te blijven. Bewegen geeft plezier, ontspanning en boort levenslust aan. Juist daarom past het goed bij het leefstijlprogramma Ridderkerk Langer Gezond.” “Vanuit cultuur kijken wij niet zo zeer naar het onderscheid tussen zorg en welzijn, we richting ons juist op het verbinden van domein”, vult Jolinda verder aan. Cultuur is voor iedereen.

De Rendementsmeter

De Rendementsmeter is een toegankelijke manier om op basis van inzicht van professionals het gesprek te voeren over de meerwaarde van sociaal werk.

Wat werkt?

- De Rendementsmeter is laagdrempelig en toegankelijk
- Geeft inzicht en biedt basis voor een gesprek over de (meer)waarde van sociaal werk
- De tool is een gesprekstool en brengt disciplines samen

Jenny Zwijnenburg
AanEen

Het rendement van sociaal werk

Stel dat de inzet van welzijn uitstelt dat iemand in een verpleeghuis wordt opgenomen, of dat specialistische zorg niet meer nodig is - hoe maak je dit resultaat zichtbaar en overdraagbaar? Het debat over cijfers en euro's, de meet- en bewijsbaarheid van sociaal werk, wordt al decennia gevoerd. Met de grote maatschappelijke opgaven die ons uitdagen, staat de discussie opnieuw in de belangstelling. In Dordrecht werkt Jenny Zwijnenburg samen met Buurtwerk aan een nieuwe manier om besparingen inzichtelijk te maken, onder de werktitel: de Rendementsmeter. Een manier om met verschillende professionals casuïstiek te bespreken en het rendement van sociaal werk te verkennen.

Voor Buurtwerk in Dordrecht heeft Jenny meegedacht hoe een businesscase te maken voor het project Sociaal Recept (lokale variant op Welzijn op recept). Bij Sociaal Recept gaan sociaal makelaars na doorverwijzing van de huisarts op huisbezoek en in gesprek met bewoners. Bij het begin van het project vroeg de gemeente Dordrecht om een businesscase, mede door de veelheid aan financieringsstromen. Met het idee om tot duurzamere, meer gebalanceerde financieringsstromen te komen. "Hierbij gaat het niet om wie het goedkoopste is, want sociaal werk kost altijd geld. Het gaat ook over kwaliteit: wat is het goede om te doen voor een wijkbewoner? Maar berekeningen kunnen wel inzicht opleveren. En daar kunnen we het dan weer over hebben", vertelt Jenny.

De kosten en baten ingeschat

"De Rendementsmeter is een snel instrument dat je binnen twintig minuten kunt invullen én waarin sociaal werkers zelf echte cases invoeren die ze hebben afgerond. Wat hebben we gedaan en wat heeft onze inzet gekost? En als er geen traject door een sociaal makelaar was ingezet? Welke hulp was dan nodig geweest en wat zou dat gekost hebben?", legt Jenny verder uit. Zo kan door de inzet van een wandelmaatje door de sociaal makelaar wellicht worden voorkomen dat een Wmo-voorziening of een traject bij een fysiotherapeut nodig is. De kern is een spreadsheet met daarin prijzen van verschillende soorten hulp en ondersteuning op basis van zorgvuldig gekozen bronnen. Deze wordt de komende tijd doorontwikkeld. "De sociaal werkers maken ze zelf de inschatting van de kosten, de baten en welke hulp nodig was geweest als ze hun traject niet hadden uitgevoerd bij de casusanalyse", vertelt Jenny. Ze benadrukt dat dit altijd een inschatting blijft. "Je kan bij preventie immers nooit zeker weten wat er was gebeurd als jij je werk niet had gedaan. Maar het gebeurt zo zorgvuldig en transparant mogelijk en we laten daarin andere professionals regelmatig kritisch meekijken."

Gespreksinstrument

Geen zuivere wiskunde dus, maar wel een inschatting waarbij ook andere partijen worden betrokken in de afwegingen. Bijvoorbeeld een arts, verpleegkundige, wijkteammedewerker of Wmo-adviseur. Samen wordt gekeken: is er wel realistisch ingeschat? "En", licht Jenny verder toe "op deze manier is het tevens een gespreksinstrument waarbij je met verschillende financiers het gesprek kunt aangaan. Zo ontstaat een van onderaf opgebouwde businesscase die zich vult met steeds meer casuïstiek die de sociaal makelaars echt hebben doorlopen."

Patronen verschijnen

Op een vraag over wie die inschatting zou moeten maken benadrukt Jenny dat het erom gaat om met zoveel mogelijk professionals zo transparant mogelijk te zijn. "En hoe meer casussen je in de rendementsmeter zet, hoe beter die ook wordt. Zo zien we nu bepaalde patronen in de casuïstiek. Die werken we weer uit in de vorm van verhalen. Dat is wel heel interessant." De spreadsheet waarmee je een berekening kunt maken wordt, als deze is doorontwikkeld, open access beschikbaar gesteld voor het sociaal domein.

Fief

Fief is een online platform van Rogplus met uiteenlopende informatie die een inwoner die ouder wordt nodig kan hebben en interessant vindt om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en mee te doen.

Wat werkt?

- De doelgroep is aan zet; zij bepalen de content
- Fief is laagdrempelig, toegankelijk en op maat gebouwd voor de doelgroep
- Geen focus op hulp en zorg, maar gericht op brede definitie van gezondheid, waaronder ook bewegen, welzijn en zingeving

Renske Visser
Rogplus

Sonja Brand
Rogplus

Tanja Ooms
Rogplus

rogplus Fief

Platform voor méér dan zorg en hulpvragen

Opgericht door Wmo-consulent Tanja is Fief een bijzonder project in de MVS-regio: Maassluis, Vlaardingen en Schiedam. Tanja Ooms en collega Sonja Brand kwamen in hun werk als Wmo-consulent vaak ideeën en initiatieven tegen, waarvan ze dachten: “hé, daar heeft een ander ook wat aan.” Zodoende lanceerde ze het online platform Fief vol relevante informatie voor ouderen – van nu en straks - gericht op ieders eigen preventief handelen. Het platform biedt een overzicht van initiatieven, activiteiten en voorliggende en collectieve voorzieningen in de drie MVS-gemeenten. Met bijvoorbeeld tips over wat iemand nodig heeft om zich voor te bereiden op het ouder worden. Maar ook tips om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven en mee te kunnen blijven doen. Maar juist de kracht van Fief is dat het niet alleen gericht is op: waar vind ik zorg? Het gaat om zingeving, bewegen, gezondheid maar ook om meer luchtigere thema’s als reisadviezen of een boekentip,” vertelt Renske Visser, manager bij Rogplus. “Of over een goed kussen en het belang van een levenstestament,” vult Tanja aan. “Wij bieden informatie. Fief is als een presenteerblaadje waar iedereen wat van af kan halen wat hij of zij zelf interessant vindt of waar iemand blij of gelukkig van wordt”, benadrukt Sonja.

De doelgroep zelf voorop

Bijzonder aan het project is dat Fief vanuit de doelgroep zelf wordt georganiseerd. De redactie bestaat uit acht mensen van tussen de 60 en 80 jaar. “We kunnen het niet zonder hun input. En dat zouden we ook niet willen, dat is de hele opzet”, vertelt Sonja. Tanja vult aan dat zij schrijven over dingen die zijzelf interessant vinden “en die hen helpen om gelukkiger en gezonder ouder te worden”. “Want”, gaat Tanja verder, “wanneer een leeftijdsgenoot een tip geeft neem je dit veel sneller aan dan wanneer je dit hoort van een consulent van Rogplus.” “Dat is echt een verschil met hoe we het vroeger deden. Niet dat je als professional gaat bedenken wat de doelgroep zou willen weten”, legt Renske uit.

Ondersteunend aan de Wmo

Binnen Rogplus heeft Fief een ondersteunende rol. “Fief krijgt de ruimte van Rogplus, juist omdat we inspelen op het veld vóórdat iemand een indicatie aanvraagt”, vertelt Sonja. “Preventie dus”, vult Tanja aan. Fief blijkt ondersteunend te zijn aan het werk van de Wmo-consulenten. “Ze kunnen doorverwijzen naar Fief of een artikeltje uitprinten en meenemen. Er is genoeg te doen in de regio!” Renske vertelt dat steeds meer wordt beseft dat wat we doen, we het samen en vanuit de behoefte van de doelgroep moeten doen. “Vroeger bedachten we dingen voor de wijk vanachter ons bureau en op papier zag dat er mooi uit, maar in de praktijk kwam er dan niemand.”

Fief online én offline

In de MVS-regio heeft Fief, in de coronatijd, online echt iets opgebouwd. “Er komt veel meer bij kijken dan alleen artikelen plaatsen. Zo werken we samen met verschillende organisaties en organiseren activiteiten met als doel Fief te promoten”, vertelt Tanja. “En hier gaan we nu vooral mee verder”, vult Sonja enthousiast aan, zoals de jaarlijks fietsdag en Fief aan de wandel. “We zijn nog steeds consulent, maar vooral veel Fief!” sluit Tanja mee af.

Pilot De scootmobiel

In negen gemeenten onderzoeken studenten en docentenonderzoekers van de Werkplaats samen met praktijkpartners naar een herdefiniëring van de uitgifte van de scootmobiel.

Wat werkt?

- De aanvraag van een scootmobiel biedt de mogelijkheid te werken aan een duurzame manier om mobiel te worden
- De uitgifte van de scootmobiel brengt idealiter het sociaal domein en (para)medisch domein samen
- Een brede uitvraag en een breed gesprek geeft ruimte voor alternatieven

Monique Liet
Gemeente Rotterdam

Jasper Flinterman
Rogplus

Anne Frederiks
Hogeschool Rotterdam

Werkplaats SOCIAAL DOMEIN Zuid - Holland Zuid

Anti-revaliderende effecten van de scootmobiel

Het gezondheidsbeleid in Nederland is lange tijd ingestoken vanuit een perspectief van ziekte en (medische) zorg, terwijl juist binnen de invloedsferen van welzijn en de Wmo kansen liggen om te werken aan gezondheidsopgaven. Een van de kansen ligt bij de toekenning van een scootmobiel, een van de Wmo-maatwerkvoorziening rond mobiliteit. Bij een deel van de verstrekkingen van scootmobiel wordt op dat moment een oplossing aangeboden voor een mobiliteitsprobleem, maar op de lange termijn kan men er qua gezondheid op achteruitgaan, omdat er minder wordt bewogen. Zo viel het Monique Liet, projectleider bij Gemeente Rotterdam, op dat in Rotterdam bij de groep 50-66 jaar de grootste behoefte aan een scootmobiel bleek te zijn. “Je zou verwachten dat juist ouderen hier meer behoefte aan hebben. Op leefstijlgebied kan een scootmobiel echter tegenwerken en zou iemand misschien beter eerst naar de fysiotherapeut kunnen gaan. Maar hoe ga je dat gesprek aan?”

Een ander gesprek over nieuwe oplossingen

Bij de toekenning van een Wmo-voorziening is een belangrijke rol weggelegd is voor de Wmo-consulent of Wmo-adviseur. Vanuit deze positie denken zij met bewoners mee over een duurzame manier om mobiel te worden. Dit vraagt dikwijls om andere oplossingen dan een scootmobiel. In een verkennend onderzoek is in 2020 door de Werkplaats onderzocht of in het huidige gesprek over de aanvraag van een scootmobiel beweeg- en leefstijl alternatieven wel voldoende worden meegenomen als aanvulling of alternatief gedurende het proces. Het verkennende onderzoek concludeerde dat Wmo-consulenten zich bewust zijn van het anti-revaliderende effect van een scootmobiel en dat de beleidsregels hen bovendien (beslis)ruimte geven om aandacht te geven voor alternatieven. Dit maakt dat zij een belangrijke schakel zijn in het wel of niet inzetten en aanjagen van beweeg- en leefstijlstijlinterventies. “Als ik ergens ben en ik zie dat er wel een groot probleem is, maar een scootmobiel geen oplossing is, dan probeer ik natuurlijk wel naar een andere oplossing te zoeken”, vertelt Jasper Flinterman, Wmo-consulent bij Rogplus. Met een achtergrond als fysiotherapeut probeert hij vaak te sturen op gezondheid en bewegen. “Daarin is nog veel te winnen.”

Van mobiliteitsprobleem naar kansen voor vitaliteit

Naast de oplossing van een mobiliteitsprobleem, is de aanvraag van een scootmobiel ook een kans om een vitaliteitsprobleem aan te pakken. In de gewenste situatie vindt een ander gesprek met de cliënt plaats, met een bredere inventarisatie van beperkingen en mogelijkheden om bewoners te motiveren om ook open te staan om te werken aan vitaliteit. Breder kijken betekent in deze ook dat je kijkt naar het netwerk van de aanvrager, naar collectieve voorzieningen en ontmoetingsplekken in de wijk en dat je het lokale welzijnswerk vroegtijdig betrekt. Met deze doelstellingen is in 2022 een brede pilot gestart in maar liefst negen verschillende gemeenten.

Pilot in 9 gemeenten

Met deze pilot wordt geleerd van de verschillen in de regio en worden mogelijkheden verkend voor een nieuw gesprek, waarin breed wordt gekeken, door verschillende disciplines gezamenlijk. Zowel docentonderzoekers als studenten van Hbo-v, fysiotherapie, ergotherapie en social work voeren binnen de pilot verschillende onderzoeksactiviteiten uit. Docentonderzoeker Anne Frederiks van Hogeschool Rotterdam kijkt positief terug op de eerste resultaten “Samen met studenten slagen we er in zowel de kant van de professional, als de kant van de bewoner in kaart te brengen, wat vaak leuke en interessante gesprekken oplevert.”

Proeftuinen Gezond Gewicht

In de proeftuinen Gezond Gewicht onderzoekt de gemeente Rotterdam of de hulp van verschillende zorgdeskundigen effect heeft op een gezonde manier van leven.

Wat werkt?

- De rol van de Centrale Zorgcoördinator als spil tussen verschillende domeinen in de wijk
- Verschillende proeftuinen als experimenteerruimte, met een onderzoeksprogramma
- Alle betrokken partijen doen op hun eigen manier en vanuit hun eigen expertise mee

Monique Liet
Gemeente Rotterdam

Gemeente Rotterdam

Preventieakkoord Gezond010

Eind 2018 sloten zeventig partijen het Nationaal Preventieakkoord. Rotterdam volgde nog geen jaar later met een stadsbreed preventieakkoord: Gezond010. Het akkoord 'Gezond010' is op hoofdlijnen getekend door gemeente en partners in de stad op basis van vijf thema's: Gezond gewicht, Middelengebruik, Mentale gezondheid, Gezondheidsbescherming en eHealth. Die thema's worden via vier sporen aan elkaar gekoppeld: Houding en vaardigheden, Gezonde omgeving, Wijkpreventieketen en Gezonde basis. "Gezond010 is een netwerk van partijen die vanuit hun eigen werkveld, expertise en/of doelgroep samen werken aan vitale en gezonde Rotterdammers", vertelt Monique Liet, projectleider bij Gemeente Rotterdam. De verschillende partijen hebben binnen het netwerk Gezond010 ruimte voor eigen invulling. "Want dat is wat het akkoord doet; activeren van partijen in de stad, waarbij de hoofdlijnen staan en iedereen de oproep voelt hieraan bij te dragen."

Integraliteit als kern

Binnen het netwerk gaat veel aandacht uit naar integraliteit. "Een integrale benaderingswijze houdt in dat niet alleen vanuit het eigen beleidsterrein of domein gekeken wordt naar ondersteuningsvragen van de mensen in de stad, maar dat je hier als professional ook breed naar kijkt. Gelijk vanaf de start. De opgave is dus ook om oog te houden voor deze (nieuwe) integraliteit." Integraliteit is hier te omschrijven als het breed leren en blijven kijken. En vanuit hier blijven zoeken naar oplossingen die écht werken voor de cliënt. "Het gaat niet of nooit alleen om de eigen taak of rol van de professional, maar om in gesprek met de cliënt breed uit te vragen, en zó te kijken welke factoren er een rol spelen bij het gezondheidsprobleem", vertelt Monique. Dit alles vraagt dit wel een lange adem.

Proeftuinen Gezond Gewicht

Sinds 2022 telt Rotterdam zes Proeftuinen Gezond Gewicht die uitvoering geven aan het preventieakkoord. Dit is inmiddels overgegaan in de Netwerkaanpak Overgewicht en Obesitas voor Volwassenen. Als projectleider van de proeftuinen en deze netwerkaanpak gaat het er binnen Monique's werk om dat de klant écht verder komt, meer welzijn ervaart en gezonder en vitaler wordt. "En", geeft ze aan "dat je in de terugkoppeling in een volgend gesprek met cliënt ook vraagt: en, bent u daar nog geweest? Je gaat samen met de deelnemer een traject aan waarbij het gaat om gedragsverandering ten aanzien van voeding, bewegen een leefstijl. Hierdoor kun je ook je eigen expertise optimaal inzetten, blijven ontwikkelen en blijven kijken. Niet voor de deelnemer, maar mét de deelnemer samen bepalen wat voor hem of haar dan de volgende stap is." Monique ziet hierin kansen om het medische en het sociale domein bij elkaar te laten komen. Want soms moeten er andere zaken éérst opgepakt worden, voordat de cliënt aan de slag kan op het terrein waar de deskundigheid van de professional ligt. En soms is eerst een pas op de plaats nodig.

De centrale zorgcoördinator

De netwerkaanpak wordt uitgevoerd door Centrale Zorgcoördinatoren. Een nieuwe rol, met een duidelijk profiel en een echte makelaarsfunctie. De Centrale Zorgcoördinator doet een brede uitvraag en is zowel regisseur als aanspreekpunt voor zowel de cliënt als voor de betrokken partijen en organisaties in de wijk. Dit Rotterdamse model wordt op basis van alle ervaringen doorontwikkeld en verder verspreid over Nederland.

Project Kwetsbare Capellenaren

Met het project Kwetsbare Capellenaren wordt de kwaliteit van bestaan van Capelse ouderen verbeterd door middel van vroege inzet van interventies: goede zorg en ondersteuning thuis.

Wat werkt?

- De ouderencoach als schakel tussen patiënten en huisartsen en POH'ers
- De ouderencoach heeft een achtergrond in zowel het sociaal als medisch domein
- Positieve gezondheid inzetten om breed te kunnen kijken en aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de bewoners zelf

Esther Schouten
Welzijn Capelle

Novita Metz
Welzijn Capelle

welzijn capelle
vanuit het hart

Huisartsen en welzijn

Hoe kijken huisartsen naar welzijn? En weten ze welzijn wel te vinden? Dit waren de eerste vragen die aan de basis stonden van het project Verbeteren kwaliteit van bestaan van kwetsbare Capellenaren. In dit project werkt Stichting Welzijn Capelle intensief met huisartsen en praktijkondersteuners (POH) samen. Het project is gestart met een onderzoek onder de Capelse huisartsen, uitgevoerd door het voormalige Zorgimpuls (nu: Samergo). In het onderzoek is in kaart gebracht hoe de huisartsen keken naar welzijn. Huisartsen waren hierin niet positief over welzijn en zagen de meerwaarde er niet van in. En dat was precies het resultaat waar Stichting Welzijn Capelle 'op hoopte', want vanuit hier kon gebouwd gaan worden. Er kwam vervolgens geld vanuit de gemeente om een pilot te starten met huisartsen én een ouderencoach vanuit Stichting Welzijn Capelle: iemand met een achtergrond als verpleegkundige die beide werelden goed kent.

De ouderencoach als verbinding tussen sociaal en medisch domein

Binnen de pilot verwijst de huisarts bij een niet-pluis gevoel door naar de ouderencoach van de stichting. Vervolgens gaat de ouderencoach op huisbezoek bij de kwetsbare oudere en gaat zij op zoek naar wat er aan de hand is in welk levensdomein, geïnspireerd op de pijlers van Positieve gezondheid. Uit een eerste evaluatie blijkt dat huisarts en POH de ouderencoach goed weten te vinden en op de hoogte zijn van wat de ouderencoach voor hun patiënten met sociale problematiek op welzijnsgebied kan betekenen. "Wat echt werkt", vertelt projectleider Novita Metz, "is dat de ouderencoach kennis heeft van zowel zorg en welzijn. Ze spreekt dezelfde taal en is zodoende de rits tussen zorg en welzijn." "De goede samenwerking met huisartsenpraktijken werkt echt. Belangrijk hierbij zijn de overdracht en de teugkoppelingen", vult ouderencoach Esther Schouten aan.

Positieve gezondheid en de behoeften en wensen van de oudere zelf

Binnen het project Kwetsbare Capellenaren hebben bewoners zelf een actieve hoofdrol. "Zij bepalen wat voor hen belangrijk is om een betere kwaliteit van bestaan te bereiken", vertelt Esther. "Ouderen weten heel goed wat zij wel en niet fijn vinden. We bespreken ook altijd met ze wat zij zelf zouden willen", vult Novita aan. Ouderen kunnen hun verhaal kwijt en aangeven wat zij belangrijk vinden. Een belangrijk aspect hierin is de inzet van Positieve gezondheid, waardoor alle domeinen samen worden besproken. Het dwingt de werkers om breed te kijken. "Desondanks", geeft Esther aan "zijn we nog zijn we nog niet goed genoeg op de hoogte van elkaars expertise en maken we onvoldoende gebruik van slimme verbindingen tussen zorg en welzijn." Naast de hoop dat verschillende domeinen elkaar meer vinden blijft de grootste wens van Esther dat het ouderen lukt om zelf patronen door te breken. "Door hun angsten te overwinnen gaan ze inzien dat ze er toe doen! En dat ze hier zelf de hoofdrol in spelen. Ouderen hebben veel talenten en zijn vaak niet gewend deze te gebruiken of in te zetten voor een ander. Het is mooi te zien dat, wanneer zij dit uiteindelijk wel doen, zijzelf ook andere kwetsbare groepen kunnen ondersteunen om een betere kwaliteit van leven te krijgen of te behouden."

Quasi-inbesteden

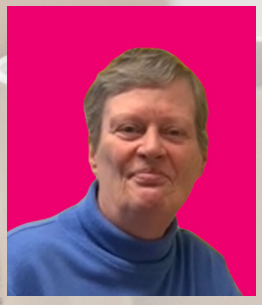
Door quasi-inbesteding van welzijn in de gemeente Capelle aan den IJssel wordt een duurzame samenwerking tussen zorg en welzijn mogelijk gemaakt.

Wat werkt?

- Quasi-inbesteding geeft rust, continuïteit en vertrouwen en maakt een duurzame samenwerking mogelijk
- Duurzaam investeren in samenwerking vraagt om gelijkwaardigheid, volhouden en doorzetten, waarbij de gemeente een belangrijke regiefunctie heeft
- Gemeenschappelijk doel centraal zetten en houden: de beste ondersteuning bieden voor de kwetsbare burger

Hans Roskam
Welzijn Capelle

Netty Verschoor
Welzijn Capelle

gemeente Capelle aan den IJssel

welzijn capelle
vanuit het hart

Een alternatief voor aanbestedingsrondes

Waar voorheen een subsidierelatie bestond tussen gemeente en welzijnsorganisaties zien we in veel gemeenten, met name sinds de decentralisaties, een aanbestedingsrelatie tussen gemeente en welzijn. Met als groot nadeel dat welzijnsorganisaties elke periode opnieuw mee moeten doen aan een aanbestedingsronde, met het risico dat zij de aanbesteding niet winnen en niet langer gefinancierd worden voor het uitvoeren van hun werk. Dit staat het duurzaam samenwerken aan maatschappelijke opgaven in de weg, wat weer zijn weerslag heeft op de uitvoerende organisaties: angst voor personele wisselingen en vertrouwensbanden in wijken en buurten komen onder druk. Om deze reden heeft de gemeente Capelle samen met praktijkpartners gezocht naar een alternatief voor de toenmalige aanbestedingsrelaties. Het alternatief is gevonden in het quasi-inbesteden, waarbij de betreffende taken worden overgedragen aan een aparte rechtspersoon, bijvoorbeeld een stichting.

Quasi-inbesteding geeft rust en continuïteit

Sinds 2017 verricht Stichting Welzijn Capelle, in opdracht van de gemeente Capelle aan den IJssel, uitvoerende taken op het gebied van welzijn, maatschappelijke ondersteuning, hulpverlening en participatie. Door de quasi-inbesteding heeft Stichting Welzijn Capelle de mogelijkheid langdurige trajecten aan te gaan en hierin te investeren, omdat zij een stuk zekerder is van langdurige subsidie. Daarnaast kan het geld vooral in de uitvoering van de opdracht gestoken worden, in plaats van in de backoffice van de organisatie ter voorbereiding op de volgende aanbestedingsronde. De focus kan gelegd worden bij de Capelse samenleving.

Kansen voor samenwerking tussen zorg en welzijn

Binnen Capelle aan den IJssel is, mede door de duurzame financieringsvorm van Stichting Welzijn Capelle, een unieke samenwerking ontstaan tussen zorg en welzijn. De continuïteit biedt zorgpartijen het vertrouwen om samen met welzijn op te trekken. Een voorbeeld hiervan is Capelle Verbonden, een samenwerkingsverband tussen de gemeente, welzijn, zorgorganisaties zoals het ziekenhuis en de huisartsen en verpleeg-, verzorgingshuizen en thuiszorgorganisaties. “Het is van essentieel belang dat er op verschillende niveaus wordt samengewerkt. Allereerst op bestuursniveau, waar er een gezamenlijke, bestuurlijke commitment moet ontstaan over wat men met elkaar wil bereiken, namelijk de beste ondersteuning voor de kwetsbare burgers binnen de gemeente. Hierbij is uiteraard ook de wijze van financiering een belangrijk punt. De betrokken organisaties worden namelijk allemaal uit verschillende bronnen gefinancierd. Op de werkvloer moet de samenwerking uiteindelijk tot stand komen, waarbij er vertrouwen moet zijn in elkaars expertise,” vertelt manager Netty Verschoor. “Maar”, vertelt ze verder “om dat te kunnen bewerkstelligen is de managementlaag weer essentieel. Als tussenlaag tussen het bestuur en de werkvloer, waarbij de medewerkers op de werkvloer gefaciliteerd worden om deze nieuw vorm van samenwerking daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Tegelijkertijd moeten zij de signalen vanaf de werkvloer mee terug nemen naar het bestuur.” Op alle lagen moet aandacht zijn voor de cultuuromslag die een dergelijke samenwerking met zich meebrengt.

Duurzame relaties

De rust en het onderlinge vertrouwen waar de quasi-inbesteding toe heeft geleid, maakt het in Capelle mogelijk dat Stichting Welzijn Capelle kan bouwen aan duurzame relaties in de wijken en duurzame samenwerkingsverbanden met zorg. “Gelijkwaardig, vanuit ieders expertise, waarin je elkaar kunt aanvullen en versterken”, benadrukt directeur-bestuurder Hans Roskam. Netty vult aan: “Erken dat je elkaar nodig hebt om de burger het beste te kunnen helpen.”

Spin in ‘t Web

De functie van de Spin in ’t Web gebruikt en verbindt effectief het wijknetwerk, zodat bewoners beter geholpen worden doordat het netwerk elkaar beter weet te vinden.

Wat werkt?

- Spin in ’t Web als nieuwe verbindingsfunctie die verschillende partijen en domeinen laagdrempelig met elkaar verbindt
- Ruimte krijgen om te doen wat nodig is, voldoende lef hebben om hiaten en dubbelingen te benoemen en de tijd krijgen om de wijk in te gaan
- Geen nee zeggen, kijkt altijd naar wat wél kan: er zijn altijd mogelijkheden

Femke Hartendorp
SOL

De spil als verbinder

In 2018 startte Stichting Samen Ondernemend Leren (SOL) en de Gemeente Rotterdam de pilot Spin in 't Web. In Rotterdam Noord zagen zij veel organisaties met de beste bedoelingen in de wijk werken, maar ze kenden elkaar onvoldoende en maakten geen of beperkt gebruik van elkaar. Daarnaast werd de beoogde afschaling naar voorliggende voorzieningen maar moeizaam bereikt. In gesprek ontstond de wens dat je als netwerkpartner op één plek terecht kon om tot slimme verbindingen en oplossingen te komen voor bewoners van Noord. Oplossingen die anders niet zouden lukken door onbekendheid van het netwerk, dan wel tijdgebrek van professionals.

Een rondreizende sociale kaart

Femke Hartendorp is de Spin in 't Web in Rotterdam Noord. Ze is een soort rondreizende sociale kaart. "Een sociale kaart is handig, met alle organisaties erop, maar het gaat er eigenlijk om wie daar werken en of je daar ook echt mensen kent waarvan je een 06-nummer hebt", vertelt ze. Ze is de vraagbaak om snel te verwijzen en te helpen bij casussen. Maar ook om dubbelingen te voorkomen en nieuwe partijen te introduceren in het netwerk. Femke heeft het overzicht en benut wat er al in de wijk is. "Huisartsen hebben niet de tijd om de hele wijk te leren kennen en Wmo-consulent heeft nauwelijks de ruimte om echt de verbinding aan te gaan met het wijknetwerk." Sinds de coronacrisis heeft ze het wijknetwerk veel steviger neer gezet. "Al snel bleek dat veel partijen elkaar niet kenden, dezelfde dingen deden en elkaar niet goed genoeg benutten", vertelt Femke. Ze beheerde in coronatijd een Whatsappgroep waar 18 organisaties vragen konden uitzetten en heeft nu in totaal ruim 180 instanties en de mensen die daar werken in beeld. Naast de individuele casussen is de Spin in 't Web ook de drijvende kracht achter de wijknetwerkbijeenkomsten, wijktours en themabijeenkomsten waar samenwerking bloeit en groeit.

Veel rond fietsen

De Spin in 't Web is een persoon die erop af gaat en letterlijk langs gaat bij alle organisaties en initiatieven die er zijn. Langsgaan om te horen wat organisaties aanbieden, wat ze hebben aan materiaal en welke specialiteiten en locaties zij hebben. "Ik fiets veel rond en zie en hoor zo veel dingen", vertelt Femke. Zo krijgt ze bijvoorbeeld vanuit de Wmo vragen waar in de wijk iets te doen is voor iemand waarbij een indicatie is afgegeven en zoekt ze voor de huisarts, via de POH'er, een maatje voor bewoners. Ook koppelt ze vaak instanties aan elkaar, zoals het jongerenwerk en een woningcorporatie om tuinonderhoud te doen en verschillende vrijwilligersorganisaties aan een bewoner met weinig netwerk die moet gaan verhuizen. De Spin in 't Web is doelgericht in het vinden van oplossingen door out-of-de-box te denken, organisaties te combineren en vooral door niet op te geven, maar juist door te gaan tot de oplossing gevonden is. "Ik maak oplossingen mogelijk, juist als die er nog niet zijn." En op basis van deze casussen brengt zij vervolgens partijen bij elkaar om ook structureler samen te werken.

Er zijn voor de hele wijk

Wat belangrijk is, is om niet te denken in belangen van je eigen stichting. "Ik ben de Spin in 't Web voor héél Noord.", benadrukt Femke. "Als spil heb ik geen specifieke takenopdracht meegekregen, dat geeft heel veel ruimte. Ik kan doen wat ik denk dat belangrijk is. Als ik iets zie, kan ik er gelijk op afgaan." Doordat Femke zo aanwezig is en steeds meer partijen elkaar kennen, krijgt preventief werken steeds meer gestalte in de wijk. "Het is belangrijk om in een vroeg stadium welzijn te betrekken, dit gebeurt nog te vaak op het laatste moment." Inmiddels is de functie zo'n succes gebleken dat deze functie is opgenomen in de welzijnsopdracht die in juni 2022 is gestart. Een goede Spin in 't Web is outreachend, betrouwbaar, goed in relaties opbouwen, creatief, een bekend gezicht en weet hoe andermans krachten in te zetten en te laten zien.

Stapjefitter

Stapjefitter is een gecombineerde leefstijl interventie waarbij bijstandsgerechtigden in groepsverband een traject van achttien weken volgen om weer actief te worden in de samenleving.

Wat werkt?

- Geen individuele maar gecombineerde leefstijlinterventie waarbij mensen in groepsverband bij elkaar komen
- Mensen worden getest en gemeten, waarbij iedere maand samen wordt gekeken naar de doelen die gesteld zijn
- De lokale inbedding en het voortbouwen op bestaande sociale structuren en organisaties versterkt en bevordert lokale samenwerking

Angelique Tubbing
Gemeente Papendrecht

Maarten Stiggelbout
Beweegteam Woerden

StapjeFitter

Groepsverband

Stapjefitter is een gecombineerde leefstijl interventie (GLI) van achttien weken waarin een groep mensen twee maal per week een dagdeel samen komt. Het doel van het programma is dat de deelnemers (weer) gaan meedoen in de samenleving via vrijwilligerswerk, of waar mogelijk via werk of een opleiding. Daarnaast is er veel aandacht voor bewegen en voeding. Stapjefitter is geïnspireerd op de bestaande GLI Beweegkuur. “Die is echter meer op het individu gericht”, vertelt initiatiefnemer Maarten Stiggelbout van het Beweegteam Woerden. “Wij wilden juist een groepsaanpak voor mensen in de wijk.” In Woerden is Maarten vanuit het Beweegteam en de Stichting Woerden Actief een aantal pilots gaan doen waaruit Stapjefitter is ontstaan. Inmiddels is Stapjefitter erkend als Goed onderbouwde interventie.

Langdurig samen op trekken

Het project duurt achttien weken, dit is een half jaar in praktijk. “Deze tijd is echt nodig om verandering te bewerkstelligen”, vertelt Maarten. Angelique Tubbing beaamt dit. “De kracht ligt er inderdaad in dat wij mensen zo’n vier uur per week zien en horen”, vertelt ze. De intensieve begeleiding en de groepsdynamiek helpen hierbij. Angelique is als leefstijl- en buurtsportcoach in Papendrecht verbonden aan Stapjefitter. Angelique vertelt dat er aan het begin vaak argwaan en wantrouwen is bij de deelnemers, wat ze goed kan begrijpen. “Maar juist omdat je activiteiten samen doet, moet samenwerken en elkaar moet vertrouwen, ontstaat een bijzondere groepsdynamiek”, vertelt ze. “Mensen gaan elkaar helpen, motiveren, gesprekken komen op gang en de deelnemers vinden herkenning bij elkaar.” Naast het bewegen en voeding is deelnemen aan (vrijwilligers)werk een belangrijk onderdeel van Stapjefitter. “Dit brengen we de deelnemers stapsgewijs bij, waarbij we ze vooral zelf laten nadenken. Wat zou ik zelf kunnen en willen doen, wat is mijn talent?” Ook wordt er gezamenlijk gekookt. “En”, vertelt Angelique verder ”we gaan ook naar de supermarkt toe, bijvoorbeeld om etiketten te lezen. Welke producten gebruik jij eigenlijk? Zo komen gesprekken over leefstijl vanzelf op gang.”

Lokaal netwerkvorming

De lokale inbedding is een belangrijke succesfactor van de interventie, maar ook een flinke uitdaging, vertelt Maarten. “Wij willen met lokale organisaties het project handen en voeten geven, zoals met de plaatselijke fysiotherapeut, voedingskundige, welzijnsconsulent, leefstijlcoach en (buurt)sportcoach.” Doordat steeds meer partijen zich aansluiten kan Stapjefitter zich ontwikkelen. Ook in Papendrecht heeft Stapjefitter zich op deze wijze ontwikkeld. “Na een eerste succesvolle pilot hebben we het project verder uitgebreid en steeds meer partners gevonden die wilden aansluiten”, vertelt Angelique. In Papendrecht wordt inmiddels met diverse organisaties samengewerkt, waaronder de gemeente, welzijn, sport, Vluchtelingenwerk, stichting Werkbank Drechtsteden, de GGD Zuid-Holland Zuid en de Sociale Dienst Drechtsteden. “Deze samenwerking maakt dat je van Stapjefitter een succes kunt maken”, benadrukt Angelique. Met de groep gaat ze op bezoek bij allerlei organisaties, zodat ze kennismaken met het lokale vrijwilligerswerk en sportverenigingen. “Partijen bieden zichzelf ook aan. Is het niet leuk als je bij ons langs komt, of als ik iets kom vertellen? Nu wil de bibliotheek dolgraag mee werken, dus daar hebben we binnenkort een excursie naartoe.”

Een lange adem en bestuurlijke aandacht

Maarten is zeer te spreken over de Papendrechtse aanpak van Stapjefitter, al blijft de financiering een uitdaging. Hoe kun je zoveel mogelijk verschillende professionals vanuit hun eigen middelen laten participeren, zodat beperkte aanvullende financiering nodig is? “Alles staat of valt met de financiële kant”, concludeert Maarten. Beleidsaandacht voor bewegen en preventie biedt kansen, net als succesverhalen van oud-deelnemers. Angelique vertelt over een man van 50 die na lange tijd in de bijstand via Stapjefitter touringcarchauffeur is geworden. “En in Woerden heeft een oud-deelnemer een wandelgroep opgezet: Stapjeverder”, voegt Maarten trots toe. “En soms duurt het ook gewoon even voor dat resultaten zichtbaar worden”, geeft Angelique aan. “De eerste stappen worden in ieder geval gezet!”

We zijn zelf het medicijn

We zijn zelf het medicijn is een campagne van GGD Zuid-Holland Zuid gericht op het verkleinen van de kans op dementie.

Wat werkt?

- Een gezonde(re) leefstijl verkleint de kans op dementie
- Leefstijladviezen gaan niet alleen over regelmatig bewegen en gezond eten maar ook over nieuwsgierig blijven en je hersenen blijven prikkelen
- We zijn zelf het medicijn is een campagne die kennis, interventies en activiteiten verbindt en deelt in de regio

Judith Bouwmeester
GGD Zuid-Holland Zuid

Dementie als volksziekte

In Nederland krijgt momenteel één op de vijf mensen dementie. Een fors getal. De verwachting is dat het aantal zal gaan groeien tot meer dan een half miljoen mensen in 2040. Dementie, een verzamelnaam voor ruim vijf ziektes in de hersenen waaronder Alzheimer, kent een hoge ziektelast. De ziekte werkt ontwrichtend. Dit betekent onder meer het verlies van gezonde levensjaren, van een deel van je geheugen en van regie op je eigen leven. Deze en andere wrange cijfers vormden voor de GGD Zuid-Holland Zuid (ZHZ) deels aanleiding om aan de slag te gaan met de campagne We zijn zelf het medicijn. De campagne is gestart in Limburg en heeft navolging gekregen in verschillende regio's. Zo ook in de GGD-regio Zuid-Holland Zuid, waaronder met een speciale website.

Leefstijl en dementie

"Nog niet iedereen is zich bewust van de relatie tussen leefstijl en de kans op dementie. En de mensen die dit wel weten, handelen hier nog onvoldoende naar", vertelt adviseur Judith Bouwmeester van de GGD ZHZ. "Nederland is bijvoorbeeld Europees kampioen zitten." Wie de kans op dementie wil verkleinen, kan het beste zo vroeg mogelijk beginnen met het volgen van leefstijladviezen. "Een medicijn bestaat nog niet. Maar er is hoop! Onderzoek heeft aangetoond dat door een gezonde(re) leefstijl tussen je 40ste en 70ste levensjaar er 40% minder kans is op dementie," vertelt ze. De GGD adviseert hierbij het volgen van de drie leefstijladviezen: blijf nieuwsgierig, eet gezond en beweeg regelmatig. Naast bewegen en gezonde voeding is het juist ook van belang je hersenen op een andere manier gezond te houden, bijvoorbeeld door vrienden, hobby's maar ook door muziek, kunst en cultuur.

Informeren en delen

Met de campagne verbindt en deelt de GGD, samen met andere partijen, kennis over dementie. "Wat we vooral ook belangrijk vinden, naast deze promotie, is het zelf actief delen van interventies en activiteiten die er zijn in de regio. Want dat zijn er genoeg", vertelt Judith. "Daarnaast willen heel graag dat er binnen de verschillende gemeenten nieuwe initiatieven worden gestart voor zover dat nodig is. En dan met name voor de doelgroepen waarvoor een gezonde leefstijl niet vanzelfsprekend is." Hierbij moet gedacht worden aan mensen met een laag inkomen, mensen met een migratieachtergrond en mantelzorgers. "Voor deze groepen kan het wenselijk zijn dat ze actief gestimuleerd én (financieel en praktisch) ondersteund worden door gemeenten en maatschappelijke partners in de wijk", vertelt Judith, "maar uiteindelijk, de campagnenaam zegt het al: de basis voor een betere gezondheid ligt bij ons zelf!"

II Lessen uit de regio

Tien leerrijke praktijken

Deze inspiratiebundel laat tien leerrijke praktijken zien. Sommige praktijken zijn strak afgebakende projecten en campagnes, andere zijn specifieke tools of functieomschrijvingen. Een breed palet aan manieren waarop in de regio wordt gewerkt aan gezondheid vanuit sociale doelen. Binnen de praktijken komen thema's als leefstijl en preventie aan bod, maar ook thema's als aanbesteden, verantwoording, kunst en cultuur. Ondanks, of eigenlijk juist door deze verscheidenheid zien we een vijftal ontwikkelingen.

1) Brede definitie van gezondheid

Het werken aan gezondheid vraagt een brede blik. De praktijken laten zien dat gezondheid niet uitsluitend het domein is voor zorg en (para)medici, maar juist ook voor welzijn, kunst en cultuur. Projecten als Kwetsbare Capellenaren en Cultuur Dichtbij werken, geïnspireerd door het concept Positieve gezondheid, aan verschillende levensdomeinen. Fief en de pilot over de uitgifte van de scootmobiel laten zien dat vanuit de Wmo wordt gewerkt aan gezondheid en vitaliteit. Bijvoorbeeld door aandacht te schenken aan ondersteunende activiteiten, voordat specifieke voorzieningen in beeld komen. Ook wordt een complex vraagstuk als dementie vanuit een breed perspectief benaderd, waarbij naast bewegen en gezonde voeding, de waarde van vrienden, hobby's en kunst wordt benadrukt. Een brede definitie die vraagt om een brede benadering.

2) Nieuwe functies en rollen die verbinden

De praktijken laten verschillende nieuwe functies en rollen zien die invulling geven aan nieuwe vormen van werken. De Spin in 't Web, de ouderencoach en de centrale zorgcoördinator jagen nieuwe samenwerkingen aan. Zo brengt de Spin in 't Web uiteenlopende partijen bij elkaar, vormt de ouderencoach een slimme brug tussen huisarts en welzijn en is de centrale zorgcoördinator zowel regisseur als aanspreekpunt. De functies hebben een schakelende rol en krijgen tijd en ruimte om verschillende domeinen en organisaties met elkaar te verbinden. Ze maken het onbekende bekend, nieuwe oplossingen mogelijk en zorgen dat wordt gedaan wat nodig is.

3) Lokaal en wijkgericht

De wijk vormt voor veel bewoners de dagelijkse leefomgeving. Veel praktijken laten zien dat ze in de wijk of binnen de gemeentegrenzen actief de samenwerking opzoeken. Zo zoeken Stapjefitter en Cultuur Dichtbij juist lokale partners op om het project samen uit te voeren. En de Spin in 't Web en Fief maken voor bewoners en professionals zichtbaar hoeveel er gebeurt en hoeveel er al is in de wijk. Deze en andere praktijken laten zien hoe je zorg en welzijn nabij kan organiseren.

4) Samen leren

Om complexe vraagstukken aan te pakken hebben we elkaar en elkaars expertises nodig. De praktijken laten zien dat het samen leren op verschillende manieren invulling krijgt. Zo deelt We zijn zelf het medicijn actief relevante interventies en activiteiten in de regio en is de Rendementsmeter niet alleen een tool, maar juist ook een middel om met verschillende disciplines het gesprek over waarden en verantwoording aan te gaan. Enkele praktijken kennen een expliciet lerend component. Zo wordt binnen de pilot over de scootmobiel vanuit de hogescholen onderzoek gedaan en kennen de Proeftuinen Gezond Gewicht een onderzoekscomponent om het centrale model verder te ontwikkelen. Praktijken die het van en met elkaar leren mogelijk maken.

5) Welzijn eerst

De praktijken in deze bundel geloven in de kracht van welzijn. Sociaal werk in wijken en buurten om (zwaardere) zorg uit te stellen of te voorkomen. De Rendementsmeter gaat hierbij ook in op de financiële kant, wat is het rendement van sociaal werk? En de quasi-inbesteding in Capelle zorgt voor rust en continuïteit en maakt zodoende duurzame samenwerking tussen zorg en welzijn mogelijk. De praktijken in deze bundel komen niet (pas) in actie wanneer een ziekte optreedt, maar geven invulling aan preventief werken, voor iedereen en vanuit een breed perspectief.

Aanbevelingen voor beleid

- Vertrouwen is de basis voor duurzame samenwerking. Hanteer vertrouwen als een centrale waarde om vanuit te bouwen. Binnen zorg en welzijn streven we vaak hetzelfde na.
- Maak ruimte voor leren en uitwisselen, juist ook regionaal niveau. De kans is aanwezig dat een buurtgemeente vraagstukken op geheel andere wijze aanpakt. Ga samen op zoek naar wat werkt in de praktijk, binnen die lokale context, en deel en leer van elkaars inzichten en ervaringen.
- Welzijn is de sleutel tot preventief werken. Welzijn laat zich lastig meten, berekenen of evidenced-based uitschrijven, maar vormt de basis voor het werken aan gezondheid.

Aanbevelingen voor praktijk

- Gezondheid vraagt om breed kijken en breed uitvragen. Om vervolgens vanuit dit brede perspectief te blijven zoeken naar oplossingen die echt werken voor bewoners.
- Houdt, alleen en samen met andere partijen, het gemeenschappelijk doel voor ogen houden: de beste zorg, hulp en ondersteuning bieden voor de kwaliteit van bestaan van bewoners.
- Werk niet alleen samen tussen organisaties, maar ook met bewoners zelf. In een zo vroeg mogelijk stadium, waarbij samen wordt gezocht naar ieders talenten en expertises om deze vervolgens in te zetten om samen anderen te ondersteunen.

Dankwoord

Werkplaats SOCIAAL DOMEIN Zuid - Holland Zuid

Deze inspiratiebundel is het resultaat van de zoektocht van het werkteam gezond-sociaal in de periode 2020-2022. Naast de inzet van alle werkteamleden gaat speciale dank uit naar alle respondenten voor het delen van ervaringen en inzichten.

Deze inspiratiebundel is niet mogelijk geweest zonder de bijdragen van:

Angelique Tubbing
Anne Frederiks
Ariadne Pors
Carla Stolk
Conny van Oudheusden
Daisy Grönefeld
Erna Hooghiemstra
Esther Schouten
Femke Hartendorp
Hans Roskam
Jacky van Dijk
Jantine van der Sluis
Jasper Flinterman
Jenny Zwijnenburg
Jolinda van Dijk
Jos Verweij
Judith Bouwmeester
Junior Hartman
Kübra Sakarya-Aydin
Leonie Dekkers
Maarten Stiggelbout
Marieke Poolman
Marjoke van der Ham
Moein Hasan Zadeh
Monique Liet
Netty Verschoor
Novita Metz
Peter Snoeren
Renske Visser
Sonja Brand
Tanja Ooms

Werkplaats
SOCIAAL DOMEIN
Zuid - Holland
Zuid

Inspiratiebundel

Gezond & sociaal in de regio

Deze inspiratiebundel laat zien hoe vanuit een sociaal perspectief in verschillende vormen en op verschillende niveaus wordt gewerkt aan gezondheid in de regio waar de Werkplaats actief is. Verspreid over achttien gemeenten staan tien leerrijke praktijken centraal. De variëteit is hoog: van kleine initiatieven en lokale projecten tot grotere pilots, campagnes en samenwerkingsprogramma's. In deze inspiratiebundel gaan we met betrokken professionals in gesprek om te achterhalen wat werkt in de praktijk. De bundel wordt afgesloten met een korte analyse en aanbevelingen voor beleid en praktijk.

De tien leerrijke praktijken laten zien dat zij een brede definitie van gezondheid hanteren, waarbij welzijn een prominente plaats krijgt om (zwaardere) zorg te voorkomen of uit te stellen. De praktijken introduceren nieuwe functies om verbindingen tussen domein aan te jagen en nieuwe samenwerkingsverbanden om van en met elkaar te leren. De praktijken zijn veelal lokaal ingebed en wijkgericht. De inspiratiebundel laat zien op welke uiteenlopende wijzen vanuit het sociaal domein wordt gewerkt aan gezondheid in de regio.

werkplaatssociaaldomeinzhz.nl
info@werkplaatssociaaldomeinzhz.nl
@SocDomeinZHZ
werkplaats-sociaal-domein-zhz